

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O STANJU
I PROBLEMATICI BILJNE
PROIZVODNJE NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Materijal pripremili:

- *Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije*
- *HGK Županijska komora Osijek*
- *Savjetodavna služba Podružnica Osječko-baranjske županije*

Osijek, svibnja 2014.

INFORMACIJA O STANJU I PROBLEMATICI BILJNE PROIZVODNJE NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

UVOD

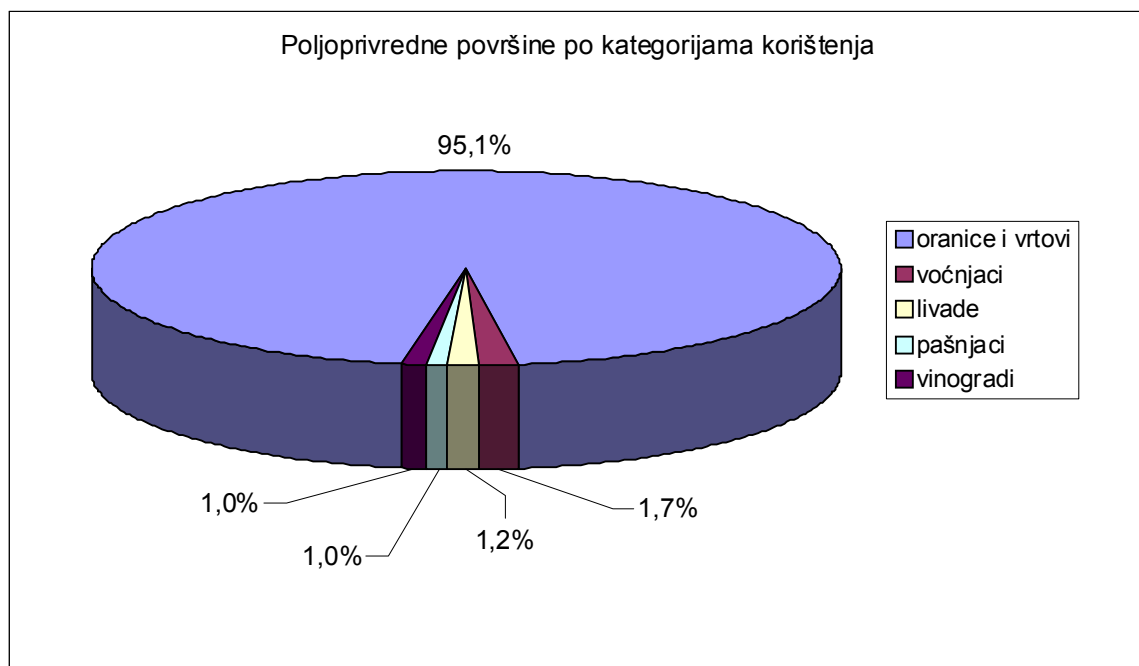
Osnovni zadatak suvremene poljoprivredne proizvodnje je postizanje visokih i kvalitetnih prinosa gajenih biljaka. Time, s jedne strane, poljoprivredni proizvođač ostvaruje rentabilnu proizvodnju i dobar dohodak, a s druge strane to pridonosi povećanju ukupnog fonda hrane koja sve više postaje stratezijska sirovina današnjeg svijeta.

Područje Osječko-baranjske županije predstavlja jedno od najintenzivnijih područja biljne poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Prema podacima iz publikacije (Županija u brojkama, prosinac 2008. godine) Republika Hrvatska ima 1.216.000 ha poljoprivrednih površina, a Osječko-baranjska županija 212.013 ha poljoprivrednih površina.

1. STRUKTURA POLJOPRIVREDNIH POVRŠINA

Od ukupnih poljoprivrednih površina Osječko-baranjske županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi kojih ima 95,1%, zatim voćnjaci sa 1,7%, livade 1,2%, pašnjaci 1,0% i vinogradi 1,0%.

Grafikon 1.

Uvidom u podatke o strukturi poljoprivrednog zemljišta s cjelokupnog područja Osječko-baranjske županije objavljenih u statističkom izvješću Ureda za statistiku (Županija u brojkama, prosinac 2008. godine, str. 24), razvidno je kako je ukupna poljoprivredna površina Osječko-baranjske županije 212.013 hektara i sastoji se od:

- Oranica i vrtova	201.705 ha
- Voćnjaka	3.564 ha
- Vinograda	2.083 ha
- Livada	2.641 ha
- Pašnjaka	2.020 ha.

Od 212.013 hektara poljoprivrednih površina u Osječko-baranjskoj županiji u privatnom vlasništvu nalazi se 141.440 hektara i sastoji se od:

-	Oranica i vrtova	133.208 ha
-	Voćnjaka	3.177 ha
-	Vinograda	675 ha
-	Livada	2.617 ha
-	Pašnjaci	1.763 ha.

2. KLIMATSKO - EDAFSKI UVJETI PROIZVODNJE 2013. GODINE

Vremenske prilike su jedan od dominantnih faktora biljne proizvodnje. Klima je prosječno stanje atmosfere nekog mjesta ili kraja koja se ustanovljava na temelju višegodišnjih meteoroloških podataka. Na klimu nije moguće izravno utjecati i ona je jedan od ograničavajućih faktora u biljnoj proizvodnji i postizanju visokih i stabilnih prinosa. Karakteristika klime Osječko-baranjske županije su topla ljeta, hladne i snježne zime s glavnim oborinskim maksimumom krajem proljeća i početkom ljeta i sporednim u jesen. Primjenom odgovarajuće agrotehnike moguće je do određene granice ublažiti pojedine klimatske elemente.

Tablica 1. Klimatsko edafski uvjeti proizvodnje u 2013. godini (područje Osijek-Čepin)

Mjesec	Dekada	Temperatura tla na 5 cm (°C)	Oborine mm	Temperatura zraka na 200 cm (°C)		
		srednja		min	max	srednja
Travanj	I	7,3	33,9	3,4	9,6	6,7
	II	14,1	7,3	6,6	21,0	14,4
	III	17,6	3,7	10,4	26,1	18,6
			44,9			
Svibanj	I	20,7	25,8	14,0	25,2	19,5
	II	18,7	49,6	11,2	23,2	15,8
	III	16,6	43,6	9,9	19,4	13,9
			119,0			
Lipanj	I	17,6	31,8	12,6	21,3	16,6
	II	24,7	2,7	15,8	33,2	23,7
	III	22,7	28,7	13,9	25,5	19,6
			63,2			
Srpanj	I	25,1	17,2	15,0	28,9	22,5
	II	25,5	6,4	14,7	28,2	21,2
	III	27,4	12,9	16,8	32,2	24,6
			36,5			
Kolovoz	I	29,1	0,0	18,3	34,5	26,9
	II	26,3	0,0	15,4	30,2	22,9
	III	22,3	32,9	15,2	25,4	19,3
			32,9			
Rujan	I	20,3	0,4	10,8	24,8	18,0
	II	17,2	57,0	10,5	21,3	15,2
	III	16,0	71,6	10,4	19,7	14,6
			129,0			
Ukupno			425,5			

Izvor podataka: Državni hidrometeorološki zavod, Služba za motrenje vremena i klime

U tablici 1. prikazani su podaci za 2013. godinu o temperaturama tla na 5 cm, količini oborina i temperaturi zraka. Obilježje vegetacijske 2013. godine je umjerena količina oborina i prosječne temperature zraka.

3. PROLJETNA SJETVA 2013. GODINE NA POVRŠINAMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Sjetva pripada među najvažnije agrotehničke mjere u biljnoj proizvodnji. Greške koje se naprave u sjetvi su nenadoknadive i kasnije se ne mogu ispraviti. Prilikom sjetve treba obratiti pozornost na izbor sorte, kvalitetu sjemena, vrijeme, način i dubinu sjetve, količinu sjemena za sjetvu i sklop.

3.1. Pregled proljetne sjetve po kulturama

Tablica 2. Struktura proljetne sjetve po kulturama u 2013. godini

Kultura	Zasijano (ha)	% u sjetvi
Kukuruz merkantilni	75.000	59,4
Kukuruz sjemenski	4.000	3,2
Šećerna repa	12.000	9,5
Soja	16.000	12,7
Suncokret	12.000	9,5
Jare žitarice	3.000	2,4
Povrće	2.000	1,6
Ostale kulture	1.700	1,3
Krmno bilje novo	500	0,4
UKUPNO	126.200	100

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Kako je vidljivo iz tablice 2. proljetna sjetva je obavljena na 126.200 ha. U strukturi plana proljetne sjetve i dalje najviše učešća ima kukuruz merkantilni sa 59,4%, zatim soja sa 12,7%, šećerna repa sa 9,5%, te suncokret sa 9,5%.

3.2. Materijalne pretpostavke za realizaciju proljetne sjetve 2013. godine

3.2.1. Tržište sjemena

Proizvođači i dorađivači sjemena s našeg područja i drugih dijelova Republike Hrvatske, kao i uvoznici unatoč loših vremenskih uvjeta (dugotrajna suša i visoke temperature zraka) koji su vladali tijekom prošle proizvodne godine osigurali su za potrebe domaćeg tržišta dovoljne količine sortnog sjemena kukuruza (Pioneer, BC, OSSK, KWS), jarog ječma, zobi, soje, suncokreta, šećerne repe, djetelinsko-travnih smjesa, lucerke, te sjemena povrća.

Kao ilustraciju kretanja cijena sjemenske robe donosimo cjenik Poljoprivrednog instituta Osijek, kao najvećeg dorađivača i kreatora sortnog sjemena u Županiji (tablica 3. i 4).

Tablica 3. Cijene sjemenske robe Poljoprivrednog instituta Osijek (Cijena u kunama s PDV-om)

Sjeme	Količina	Cijena
Sjeme soje	1 kg	8,60kn
Sjeme jarog graška	1 kg	6,50 kn
Sjeme lucerne	1 kg	50,00 kn
Jari ječam	1 kg	3,50 kn

Izvor podataka: Poljoprivredni institut Osijek

Obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Tablica 4. Cjenik OS hibrida kukuruza (Cijena u kunama s PDV-om)

PAKIRANJE OD 25.000 ZRNA			
Cjenovna grupa	FAO Grupa	Hibrid	Cijena (Kn/25 MK)
I.	400	Drava 404 + Gaucho	335,00
	400	OS 499	
	600	OSSK 617	
Sjeme hibrida Drava 404 u akciji je dodatnog tretmana insekticidom Gaucho gratis, do isteka zaliha			
II.	300	OS 430 + Gaucho	300,00
	400	Tvrtko 303	
Sjeme hibrida OS 430 u akciji je dodatnog tretmana insekticidom Gaucho gratis, do isteka zaliha			
III.	400	OSSK 444	280,00
	500	OSSK552	

Izvor podataka: Poljoprivredni institut Osijek

Obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

3.2.2. Tržište mineralnim gnojivom

Tvornica gnojiva "Petrokemija" d.d. Kutina zbog redovnog remonta nije radila u siječnju 2013. godine, ali je "Petrokemija" d.d. Kutina osigurala dovoljnu količinu mineralnih gnojiva za proljetnu sjetvu i prihranu jesenskih kultura.

Radi povećanja troškova proizvodnje (poskupljenja plina i ostalih energenata te porasta cijene sirovina na svjetskom tržištu) došlo je do povećanja cijene mineralnih gnojiva. Novi cjenik primjenjivao se od 1. studenoga 2012. godine.

U odnosu na proljetnu sjetvu 2012. godine jedino je cijena nekih kompleksnih gnojiva ostala ista (NPK 7-14-21+24SO₃; NPK 7-20-30; NPK 5-15-30 te NPK 5-15-30 s mikrohranivima), dok su ostala gnojiva poskupjela u rasponu od 4,8-9,1%.

U tablici 5. prikazane su cijene mineralnih gnojiva u "Petrokemiji" d.d. na dan 1. studenoga 2012. godine.

Tablica 5. Cjenik mineralnih gnojiva

Asortiman	Proizvođačka cijena	PDV 25%	Prodajna cijena kn/t	Poskupljenje u odnosu na proljeće 2012.
UREA 46 % N	3.532,47	883,12	4.415,59	9,0%
KAN N 27% +4,8% MgO	2.319,40	579,85	2.899,25	4,8%
UAN 30% tekući	2.318,23	579,56	2.897,79	9,1%
NPK GNOJIVA				
13 -10 - 12 + 4 MgO	2.772,50	693,13	3.465,63	9,1%
15 - 15 - 15	3.469,50	867,37	4.336,87	0%
8-16-24 (MgO)	3.821,58	955,40	4.776,98	0%
7 -14 - 21 (SO ₃)	4.295,50	1.073,88	5.369,38	0%
7 - 20 - 30	4.338,79	1.084,70	5.423,49	0%
20 - 10-10	3.166,36	791,59	3.957,95	4,8%
5 - 15 - 30	3.768,74	942,18	4.710,92	0%
5 - 15 - 30 s mikrohranivima(bor)	3.837,62	959,40	4.797,02	0%

Izvor podataka: Petrokemija d.d. Kutina

Obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

3.3. Uvjeti ugovaranja proizvodnje ratarskih kultura

3.3.1. Jari pivarski ječam

Slavonija slad d.o.o. Nova Gradiška jedina je tvrtka u Republici Hrvatskoj koja proizvodi pivarski slad, te za potrebe jednogodišnje proizvodnje s domaćim proizvođačima ugovara proizvodnju ozimog i jarog pivarskog ječma.

Cijena jarog pivarskog ječma, prema ugovoru za 2013. godinu bazirala se na cijeni pšenice uvećane za 20% i PDV, te troškove prijevoza od 80 kn/t do silosa u Novoj Gradiški za robu koja odgovara međunarodnim normama kvalitete. Slavonija slad d.o.o. kreditirala je beskamatno kvalitetno deklarirano sjeme najboljih pivarskih sorti (2,9 kn/kg + PDV), te zaštitna sredstva, dok je kamata za kreditiranje mineralnih gnojiva iznosila 1% mjesečno.

3.3.2. Šećerna repa

Sjetvu šećerne repe na poljima Osječko-baranjske županije ugovaraju sve tri šećerane (Tvornica šećera Osijek, Viro Tvornica šećera i Sladorana Županja). Tvornica šećera Osijek za proljetnu sjetvu 2013. ugovorila je 7.500 hektara te je kod ugovaranja proizvodnje proizvođačima osigurala sjeme šećerne repe, zaštitna sredstva i mineralno gnojivo.

3.3.3. Suncokret

Tvornica ulja Čepin u 2013. godini ugovarala je proizvodnju sa svim proizvođačima koji su iskazali interes za sjetvu suncokreta.

Proizvodnju suncokreta su kreditirali s 3.400,00 kn/ha (bez PDV-a). Beskamatno su kreditirali sjeme i sredstva za zaštitu, a mineralno gnojivo s godišnjom kamatom od 9,9%. Suncokret se otkupljivao po tržišnim uvjetima koji su bili u vrijeme žetve.

3.3.4. Soja

Na području Osječko-baranjske županije proizvodnju zrna soje uglavnom ugovara Agrokor d.d. Zagreb koji ima već razgranatu mrežu proizvođača s kojima ima dugogodišnju suradnju, a kreditirali su proizvođače s kojima su ugovorili proizvodnju s 3.400,00 kn/ha. Proizvodnju soje ugovarali su i Žito d.o.o., Granolio d.d., Osatina grupa d.o.o. i Fermopromet d.o.o. Cijene repromaterijala bile su proizvođačke prema važećim cjenicima dobavljača, a organizator proizvodnje otkupio je proizvedenu soju po tržišnoj cijeni.

4. PROGLAŠENJE ELEMENTARNE NEPOGODE NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda ("Narodne novine" broj 73/97.), utvrdio je pojam elementarne nepogode, propisao mjere zaštite, prava i dužnosti sudionika zaštite, procjenu nastale štete i način pružanja pomoći stradalim područjima.

Elementarnom nepogodom, u smislu ovoga Zakona, smatra se iznenadna velika nesreća koja prekida normalno odvijanje života, uzrokuje žrtve, štetu većeg opsega na imovini i/ili njen gubitak, te štetu na infrastrukturi i/ili okolišu, u mjeri koja prelazi normalnu sposobnost zajednice da ih sama otkloni bez pomoći. Elementarnu nepogodu uzrokuju prirodni, tehnički, tehnološki ili biološki događaji.

Elementarnom nepogodom smatraju se i požari, poplave, suše, tuča, jaki mrazovi, izvanredno velika visina snijega, snježni nanosi i lavine, nagomilavanje leda na vodotocima, odroni zemljišta i druge pojave takva opsega koje, ovisno o mjesnim prilikama, uzrokuju bitne poremećaje u životu ljudi na određenom području.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od elementarnih nepogoda i Metodologijom za procjenu štete od elementarnih nepogoda ("Narodne novine" broj 96/98.), elementarna nepogoda može se proglasiti za štete koje su uzrokovane elementarnim nepogodama, a koje su nastale kao izravna (direktna) šteta. Izravna šteta jest šteta koja je neposredno nanijeta sredstvu odnosno dobru i utvrđuje se za sljedeće skupine dobara: građevine, opremu, zemljišta, dugogodišnje nasade, šume, stoku, obrtna sredstva, ostala sredstva i dobra.

Župan proglašava elementarnu nepogodu na području pojedinih jedinica lokalne samouprave ili na području cijele Županije, a obzirom na opseg posljedica i na temelju prvih priopćenja gradskih i općinskih povjerenstava za procjenu štete.

Prva priopćenja u skladu s Metodologijom za procjenu štete od elementarnih nepogoda sadrže podatke o vrsti nepogode, veličini područja, oštećenoj imovini, posljedicama za stanovništvo i gospodarstvo te prvu procjenu štete s količinskim i novčanim pokazateljima. Šteta se prijavljuje u roku od osam dana od dana kada je nastala, a ako je nastajala u duljem razdoblju kao što su poplave ili suše, za početak nepogode uzima se dan proglašenja elementarne nepogode.

Procjena štete od elementarnih nepogoda u pravilu obavlja se odmah ili u najkraćem roku nakon nastanka ili njezinih prvih posljedica. Za ostvarivanje pomoći iz Državnog proračuna potrebno je da je jačina, opseg i posljedica takva da prelazi mogućnost lokalne samouprave da ih sama ukloni, da je poremećeno obavljanje gospodarske djelatnosti i odvijanje života uopće, da je elementarna nepogoda umanjila prinose pojedinih kultura za preko 30% po hektaru prema trogodišnjem prosjeku, da je potvrđena vrijednost ukupne štete veća od 20% proračuna jedinice lokalne samouprave za prethodnu godinu i da je vrijednost štete potvrđena.

Nakon proglašenja elementarne nepogode općinska i gradska povjerenstva za procjenu štete od elementarnih nepogoda utvrđuju štetu na svom području, te dostavljaju obrađene podatke u roku od 50 dana od početka elementarne nepogode Županijskom povjerenstvu za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, koje utvrđuje ukupnu štetu na području Županije te dostavlja konačno izvješće Državnom povjerenstvu i nadležnim ministarstvima u roku od 60 dana od početka elementarne nepogode.

S obzirom na razmjer štete zbog djelovanja nepovoljnih vremenskih uvjeta poplave nastale zbog ekstremnih oborina koje su početkom mjeseca lipnja pale na području gornjeg dijela dunavskog sliva uvjetovale su nagli porast vodostaja cijelim tokom rijeke Dunav uslijed čega je došlo do visokog vodostaja rijeke Drave na dijelu područja Osječko-baranjske županije, što je izazvalo štete kod fizičkih i pravnih osoba na poljoprivrednim kulturama, dugogodišnjim nasadima, livadama i pašnjacima, šumama, divljači, građevinama, opremi, zemljištu, obrtnim sredstvima, ostalim sredstvima i dobrima, župan Osječko-baranjske županije Rješenjem od 26. lipnja 2013. godine proglasio je stanje elementarne nepogode poplave za područje Grada Osijeka te općina Bilje, Darda, Draž, Erdut, Kneževi Vinogradi i Petrijevci.

Sagledavajući stanje i opseg posljedica nastalih djelovanje nepovoljnih vremenskih uvjeta olujnog nevremena praćenog jakim olujnim vjetrovima, tučom i kišom koje je u večernjim satima dana 22. lipnja 2013. godine zahvatilo područje Grada Belog Manastira i općine Bizovac i Petlovac, a što je izazvalo štete kod fizičkih i pravnih osoba na poljoprivrednim kulturama, dugogodišnjim nasadima, gospodarskim i stambenim objektima, župan Osječko-baranjske županije je rješenjima od 26. lipnja i 28. lipnja 2013. godine proglasio stanje elementarne nepogode tuče na području Općine Petlovac za poljoprivredne kulture, dugogodišnje nasade, stambene i gospodarske objekte, te na području Grada Belog Manastira i Općine Bizovac za poljoprivredne kulture i dugogodišnje nasade.

S obzirom na razmjer štete zbog djelovanja nepovoljnih vremenskih uvjeta ledotuče koja je dana 11. srpnja 2013. godine zahvatila dio područja Općine Čeminac, naselja Grabovac, Čeminac i Kozarac, a što je izazvalo štete kod fizičkih i pravnih osoba na poljoprivrednim kulturama i dugogodišnjim nasadima, župan Osječko-baranjske županije je Rješenjem od dana 18. srpnja 2013. godine proglasio stanje elementarne nepogode tuče za područje Općine Čeminac.

Na temelju dostavljenih konačnih izvješća gradskih i općinskih povjerenstava za procjenu štete od elementarnih nepogoda, Županijsko povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda izradilo je konačnu procjenu štete od elementarnih nepogoda poplave i tuča na području Osječko-baranjske županije, a šteta je potvrđena u iznosu od 54.842.114,54 kuna.

Ukupna šteta od poplave za područje Grada Osijeka te općina Bilje, Darda, Draž, Erdut, Kneževi Vinogradi i Petrijevci utvrđena je u iznosu od 29.210.483,62 kune, a od toga je šteta na poljoprivrednim kulturama utvrđena u iznosu od 25.338.049,46 kuna dok je šteta na građevinama, opremi, dugogodišnjim nasadima, stoci, divljači, ostalim dobrima i troškovima, te šumama utvrđena u iznosu 3.872.434,16 kuna.

Ukupna šteta od tuče koja je zahvatila dana 22. lipnja i 11. srpnja 2013. godine područje Grada Belog Manastira te općina Bizovac, Čeminac i Petlovac utvrđena je u iznosu od 25.631.630,92 kuna, a od toga je šteta na poljoprivrednim kulturama utvrđena u iznosu od 24.694.155,52 kuna dok je šteta na dugogodišnjim nasadima i građevinama utvrđena u iznosu od 937.475,40 kuna.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o raspodjeli sredstava žurne pomoći za ublažavanje posljedica elementarne nepogode potvrđene do 3. prosinca 2013. godine u Republici Hrvatskoj, općinama Bizovac, Petlovac, Čeminac, Bilje, Draž i Kneževi Vinogradi s područja Osječko-baranjske županije odobrena je žurna pomoć iz državnog proračuna za štete na poljoprivrednim nasadima, poljoprivrednom i građevinskom zemljištu te stambeno-građevinskim objektima u ukupnom iznosu od 3.236.323,00 kuna.

Tablica 6. Ukupno utvrđene štete i raspored dodjele sredstava pomoći za ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda na području Osječko-baranjske županije u 2013. godini

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA		UKUPNO UTVRĐENE ŠTETE - Rješenje od 26. lipnja, 28. lipnja i 18. srpnja 2013. godine	Raspodjela sredstava pomoći za ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda
1.	Beli Manastir	1.240.408,36	0,00
2.	Osijek	1.080.462,55	0,00
3.	Bilje	12.271.348,54	817.402,00
4.	Bizovac	6.546.369,98	446.707,00
5.	Čeminac	933.703,40	74.697,00
6.	Darda	1.152.097,55	0,00
7.	Draž	7.164.283,60	462.567,00
8.	Erdut	450.166,58	0,00
9.	Kneževi Vinogradi	4.395.064,92	299.350,00
10.	Petlovac	16.911.149,18	1.135.600,00
11.	Petrijevci	183.664,15	0,00
12.	Hrvatske šume d.o.o.	2.513.395,73	0,00
UKUPNO:		54.842.114,54	3.236.323,00

Izvor podataka: Županijsko povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda Osječko-baranjske županije

5. ŽETVA I OTKUP PŠENICE RODA 2013. GODINE

Žetva pšenice počela je krajem lipnja i trajala je do 16. srpnja, nakon što ju je u nekoliko navrata prekidala kiša. Prinosi pšenice iznosili su prosječno 5,00 t/ha, vlaga je bila manja 12%, primjese do 5%, a hektolitarska masa o okviru standarda od 76 kg/hl, a neki proizvođači su imali i manju hektolitarsku masu od 76 kg/hl.

Tablica 7. Proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice roda 2013. godine

KULTURA	Žetvena površina (hektara)	Požeto (hektara)	% od žet. površine	Prinos (t / ha)	Proizvodnja (tona)
PŠENICA	60000	60.000	100%	5,00	300.000
JEČAM OZIMI	10.000	10.000	100%	4,50	45.000
ZOB OZIMA	1.500	1.500	100%	3,50	5.250
ULJANA REPICA	2.500	2.500	100%	2,60	6.500

Izvor i obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U tablici 8. prikazan je za pšenicu, ječam, zob i uljanu repicu usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2007. do 2013. godine.

Tablica 8. Pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje od 2007. do 2013. godine

KULTURA	Žetvene površine u hektarima, prinosi i proizvodnja u tonama	godina						
		2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
PŠENICA	Žetvene površine	57.499	57.000	60.000	52.000	45.000	55.000	60.000
	Prinos	4,30	5,30	5,30	4,80	5,50	5,00	5,00
	Proizvedeno	247.245	302.100	318.000	249.600	247.500	275.000	300.000
JEČAM	Žetvene površine	9.739	10.000	10.000	10.000	8.000	10.000	10.000
	Prinos	5,50	5,00	5,00	4,50	5,00	4,50	4,50
	Proizvedeno	53.565	50.000	50.000	45.000	40.000	45.000	45.000
ZOB	Žetvene površine		2.000	2.000	1.200	2.000	2.000	1.500
	Prinos		3,50	3,50	3,00	3,50	3,50	3,50
	Proizvedeno		7.000	7.000	3.600	7.000	7.000	5.250
ULJANA REPICA	Žetvene površine	1.104	5.000	7.500	5.500	3.000	3.000	2.500
	Prinos	3,50	3,20	3,00	2,00	2,70	2,50	2,60
	Proizvedeno	3.864	16.000	22.000	11.000	8.100	7.500	6.500

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

5.1. Otkup pšenice na području Osječko-baranjske županije roda 2013. godine

Na području Osječko-baranjske županije žetva pšenice je obavljena na ukupnoj površini od 60.000 hektara, a požeto je ukupno 300.000 tona pšenice uz prosječni prinos od 5,00 t/ha, hektolitarsku težinu oko standarda od 76 kg/hl, primjese do 5% i vlagu manju od 12%.

Otkup pšenice roda 2013. godine obavljao se po tržišnom modelu, a otkup su obavljale pravne osobe - organizatori otkupa. Cijena jednog kilograma pšenice na domaćem tržištu iznosila je 1,05 kn/kg za pšenicu standardne kvalitete.

Župan Osječko-baranjske županije dana 4. srpnja održao je radni sastanak s predstavnicima udruga iz svih proizvodnih područja naše Županije te predstavnicima Hrvatske poljoprivredne komore, Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Osijek i Obrtničke komore Osječko-baranjske županije o stanju i problematici u poljoprivredi na kojem je razmotrena i problematika ovogodišnje žetve i otkupa pšenice. Nakon provedene rasprave predstavnici Udruga i navedenih institucija usuglašeno su donijeli sljedeće zaključke koji su dostavljeni ministru poljoprivrede Tihomiru Jakovini i koji glase:

"Radi nepovoljnih klimatskih uvjeta u proizvodnji pšenice, a prema prvim informacijama nakon 30% požnjevenih površina, prinosi i kvaliteta pšenice su znatno manji od prosječnih te se već sada javlja sumnja hoćemo li imati dovoljno pšenice za potrebe Republike Hrvatske. Slijedom navedenoga predlaže se da cijena pšenice roda 2013. godine bude minimalno na razini otkupne cijene pšenice roda 2012. godine, kada je kilogram bio 1,35 kn.

Pozivaju se poljoprivredni proizvođači da pšenicu uskladište u vlastitim skladišnim prostorima ili u skladišnim prostorima koji su im na raspolaganju do okončanja žetve kako bi se utvrdila bilanca proizvodnje i formirala tržišna cijena.

Procjena poljoprivrednih proizvođača je da nisu dovoljno upoznati s procesom donošenja Programa ruralnog razvoja za razdoblje 2014.-2020. godine, te predlažu da tijekom donošenja navedenog Programa bude transparentan i da proizvođači budu upoznati s mogućnostima korištenja sredstava koja su u Programu ruralnog razvoja 2014.-2020. godine, a u cilju unapređenja hrvatske poljoprivrede. Uz navedeno, predlaže se aktivno sudjelovanje Hrvatske poljoprivredne komore, Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Osijek i Obrtničke komore Osječko-baranjske županije u procesu donošenja mjera Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. godine na dobrobit svih poljoprivrednih proizvođača".

Također, a u svrhu što bržeg rješavanja cijene i modela otkupa pšenice roda 2013. godine, sudionici radnog sastanka predložili su da se organizira sjednica Stručnog savjeta za praćenje stanja u proizvodnji i preradi žitarica te organizira sastanak proizvođača i otkupljivača pšenice uz posredovanje Ministarstva poljoprivrede.

Stručni savjet za praćenje stanja u proizvodnji i preradi žitarica pri Ministarstvu poljoprivrede održao je 12. srpnja 2013. godine sastanak u Hrvatskoj gospodarskoj komori Županijskoj komori Osijek na temu otkupa pšenice roda 2013. godine. Na sastanku je istaknuto da je pšenica u Republici Hrvatskoj zasijana na 185.000 ha te se očekuje ukupna proizvodnja od 800.000 - 900.000 tona, a godišnje potrebe za pšenicom su 550.000 tona te 60.000 tona za sjemensku proizvodnju, dok bi se ostatak izvezao.

Visina otkupne cijene u iznosu 1,05 kn/kg ponuđene od strane otkupljivača izazvala je veliko nezadovoljstvo i široku raspravu, u kojoj su sudjelovali svi sudionici sastanka te su konstatirali da je u prošloj godini cijena bila od 1,35 - 1,70 kn/kg, da je cijena termenske isporuke pšenice za mjesec kolovoz na budimpeštanskoj burzi 1,17 kn/kg, a na drugim burzama i veća. Ponuđena cijena otkupne cijene pšenice od 1,05 kn/kg rezultat je cijena zemalja u okruženju (BiH, Srbija) čija bi pšenica po važećim povoljnim carinskim propisima mogla završiti na tržištu RH.

Odredene primjedbe izrečene su i na način obračuna pšenice, gdje se neadekvatno vrednuju primjese i štura zrna te je zaključeno da se pšenica besplatno uskladišti 30 dana bez obračuna skladištenja i čuvanja i da se nakon toga odredi visina otkupne cijene. Proizvođači koji žele prodati svoje tržne viškove to će moći učiniti odmah, a ostali koji žele koristiti mehanizam skladišnice čekati će bolju cijenu za prodaju poslije stabilizacije tržišta.

Hrvatski sabor donio je Zakon o uskladištenju i skladišnici za žitarice i industrijsko bilje ("Narodne novine" broj 79/09. i 124/11.) te se navedenim Zakonom uređuje uskladištenje žitarica i industrijskog bilja uz posebno ovlaštenje, propisuju uvjeti za stjecanje ovlaštenja i sadržaj skladišnice izdane za uskladištenje žitarica i industrijskog bilja kao jamstvenog dokumenta, uređuju prava i obveze osoba u postupku izdavanja i prometa skladišnica te uređuju druga pitanja od značaja za uskladištenje žitarica i industrijskog bilja.

Također, Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 10. lipnja 2010. godine donijela Uredbu o osnivanju sigurnosnog fonda za žitarice i industrijsko bilje ("Narodne novine" broj 83/10.) kojom se uređuje način osnivanja Sigurnosnog fonda za žitarice i industrijsko bilje, visina i način izračunavanja iznosa obveznih uplata ili položenog neopozivog bankovnog jamstva, te način upravljanja i uvjeti korištenja sigurnosnog fonda.

Zakon o uskladištenju i skladišnici za žitarice i industrijsko bilje ni četiri godine od donošenja nije posve zaživio, jer poslovne banke nerado kreditiraju poljoprivredu na temelju zaloga uskladištene robe u javnim skladištima. Problem je i u tome što u Republici Hrvatskoj ima za sada samo devet licenciranih skladišta, a u Osječko-baranjskoj županiji nalaze se tri licencirana skladišta.

Tablica 9. Popis licenciranih skladišta u Republici Hrvatskoj

Redni broj.	Naziv skladišta	Sjedište skladištara	Kapacitet ovlaštenog skladištara
1.	DIBA d.o.o.	Suhopolje, Kralja Tomislava 5	15.000 t
2.	GRANOLIO d.d. PJ Mlin farina	Gornji Draganec 251	3.000 t
3.	GRANOLIO d.d. PJ Silos Bjeliš	Slavonski Brod, Industrijska b.b.	3.000 t
4.	GRANOLIO d.d. Mlin Kopanica	Velika Kopanica	3.000 t
5.	Žitar d.o.o.	Donji Miholjac, Kolodvorska 105	5.000 t
6.	Silosi Garešnica d.o.o.	Garešnica, Kolodvorska 31	20.000 t
7.	Ratarstvo Drenovci d.o.o.	Drenovci, Soljanska b.b.	20.000 t
8.	Žito d.o.o.	Silos Đakovo	3.000 t
9.	Žito d.o.o.	Silos Osijek	3.000 t
Ukupno			75.000,00

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede

Također, Vlada Republike Hrvatske na 146. sjednici održanoj 25. kolovoza 2011. godine donijela je Uredbu o tržišnom redu za žitarice kojom se propisuju proizvodi i uvjeti za proizvode koji su predmet javne intervencije, razdoblje provođenja javne intervencije, uvjeti pod kojima će biti otvorene javne intervencije, količinska ograničenja za proizvode u javnim intervencijama, visina referentne i interventne cijene, uvjeti skladištenja otkupljenih proizvoda, uvjeti i način prodaje proizvoda iz javne intervencije te interventni centri.

Interventna cijena je cijena po kojoj Agencija za plaćanje otkupljuje žitarice u javnoj intervenciji, a referentna cijena predstavlja najveći mogući iznos interventne cijene i ona za žitarice koje su predmet javne intervencije iznosi 101,31 eura/toni, po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan plaćanja. Iznimno referentna cijena za pšenicu u razdoblju od dana stupnja na snagu ove uredbe do 31. svibnja 2012. godine iznosi 1.050,00 kuna/toni.

Odluku o pokretanju, odnosno prestanku javne intervencije u sektoru žitarica donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministarstva nadležnog za poljoprivredu kada je cijena žitarica na tržištu Republike Hrvatske u razdoblju od dva uzastopna tjedna jednaka ili niža od referentne cijene.

Javna intervencija u sektoru žitarica obuhvaća razdoblje od 1. studenog ove do 31. svibnja iduće godine, a maksimalna količina otkupljene pšenice u interventnom razdoblju po cijeni jednako referentnoj iznosi 500.000 tona. Javna intervencija za količine iznad maksimalno ponuđenih 500.000 tona, a do maksimalno 750.000 tona pšenice provodi se temeljem javnog natječaja uz prikupljanje najpovoljnijih ponuda za otkup po cijeni nižoj od interventne cijene.

6. BERBA KASNIH USJEVA RODA 2013. GODINE

Na poljima Osječko-baranjske županije berba kasnih usjeva obavljena je na 126.200 ha.

Tablica 10. Struktura površina jesenske berbe po kulturama

Kultura	Zasijano(ha)	% u sjetvi
Kukuruz merkantilni	75.000	59,4
Kukuruz sjemenski	4.000	3,2
Šećerna repa	12.000	9,5
Soja	16.000	12,7
Suncokret	12.000	9,5
Jare žitarice	3.000	2,4
Povrće	2.000	1,6
Ostale kulture	1.700	1,3
Krmno bilje novo	500	0,4
UKUPNO	126.200	100

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U strukturi jesenske berbe prevladavao je merkantilni i sjemenski kukuruz na 79.000 ha ili na 62,6% površina. Industrijsko bilje (šećerna repa, soja, suncokret) obran je s 40.000 ha ili 31,7% dok su ostale kulture obrane s 9.000 ha ili 7,0%.

6.1. Ostvareni prirodni kasnih usjeva roda 2013. godine

U berbi kasnih usjeva 2013. godine ostvareni su sljedeći prinosi:

Tablica 11. Prinosi kasnih usjeva roda 2013. godine

Kultura	Zasijane površine (ha)	Prosječni prinos (t/ha)	Ukupno tona
Kukuruz merkantilni	75.000	8,5	637.000
Šećerna repa	12.000	50,0	600.000
Suncokret	12.000	3,5	42.000
Soja	16.000	3,0	48.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz prosječan prinos 8,5 t/ha ostvarena je proizvodnja od 637.000 tona kukuruza, uz prinos od 50,0 t/ha proizvedeno je 600.000 tona šećerne repe, uz prinos od 3,5 t/ha proizvedeno je 42.000 tona suncokreta i uz prinos od 3,0 t/ha proizvedeno je 48.000 tona soje.

7. JESENSKA SJETVA 2013. GODINE

Sjetva ozimih kultura u 2013. godini najvećim dijelom obavljena je u agrotehničkim rokovima. Sjetvu se odvijala u dobrim vremenskim uvjetima te ju je samo nakratko prekinula kiša, tako da su planirane površine za sjetvu i zasijane.

7.1. Procjena jesenske sjetve 2013. godine za ozime kulture u Osječko-baranjskoj županiji

Tablica 12. Kulture i površine u jesenskoj sjetvi 2013. godine

KULTURA	Zasijano
Pšenica	50.000
Ječam	10.000
Zob	1.000
Ostale ozime žitarice	500
Uljana repica	5.000
Krmno bilje (novo)	500
UKUPNO	67.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Na poljima Osječko-baranjske županije jesenska sjetva obavljena je na površini od 67.000 ha. Pšenicom je zasijano 50.000 ha, ječmom 10.000 ha, a uljanom repicom 5.000 ha.

7.2. Očekivana proizvodnja važnijih ozimih kultura na poljima Osječko-baranjske županije

Obzirom na procjenu zasijanih površina u jesenskoj sjetvi 2013. godine na području Osječko-baranjske županije, može se očekivati sljedeća proizvodnja važnijih ozimih kultura pod pretpostavkom da će sljedeća vegetativna godina biti klimatsko edafski prosječna, uz primjenu potrebnih agrotehničkih mjera.

Tablica 13. Očekivana proizvodnja ozimih usjeva

KULTURA	Sjetvena površina (ha)	Očekivani prinos t/ha	Očekivana ukupna proizvodnja tona
Pšenica	50.000	5,5	275.000
Ječam	10.000	5,0	50.000
Zob	1.000	4,5	4.500
Uljana repica	5.000	3,0	15.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz planirani prinos od 5,0 t/ha planira se proizvesti 275.000 tona zrna pšenice. Osim pšenice koja je najviše zastupljena, na zasijanim površinama planira se proizvesti 15.000 tona uljane repice, 50.000 tona ječma i 4.500 tona zobi.

7.3. Materijalne pretpostavke za realizaciju jesenske sjetve

7.3.1. Tržište sjemena

Dorađivači sjemena u suradnji s Poljoprivrednim institutom Osijek, Agrigenitics d.o.o i BC Institut Zagreb osigurali su za potrebe domaćeg tržišta dovoljno kvalitetnog sortnog sjemena ozimih kultura. Prema cjeniku Poljoprivrednog instituta Osijek maloprodajne cijene ozimih kultura s PDV-om bile su sljedeće:

Tablica 14. Maloprodajne cijene sjemena

NAZIV KULTURE	CIJENA kn/kg
Pšenica	3,00
Ječam	3,00
Lucerna	50,00
Ozimi grašak	7,50

Izvor podataka: Poljoprivredni institut Osijek

7.3.2. Mineralna gnojiva

Tvornica mineralnih gnojiva "Petrokemija" d.d. Kutina osigurala je dovoljne količine gnojiva za jesensku sjetvu. Prema važećem cijeniku od 18. rujna 2013. godine cijene mineralnih gnojiva su niže od 10 do 18 % u zavisnosti od vrste (formulacije) mineralnih gnojiva u odnosu na cijene gnojiva koje su bile za proljetnu sjetvu 2013. U tablici 15. prikazane su cijene mineralnih gnojiva Petrokemije d.d. iz Kutine od 18. rujna 2013. godine.

Tablica 15. Cjenik mineralnih gnojiva

Asortiman	Proizvođačka cijena	PDV 25%	Prodajna cijena kn/t	Smanjenje u odnosu na proljeće 2013.
UREA 46 % N	3.108,57	777,14	3.885,71	12,0%
KAN N 27% +4,8 % MgO	2.017,88	504,47	2.522,35	12,0%
UAN 30% tekući	2.086,41	521,30	2.608,01	10,0%
NPK GNOJIVA				
13 -10 - 12 + 4 MgO	2.356,63	589,16	2.954,79	15,0%
15 - 15 - 15	3.018,47	754,62	3.733,09	13,0%
7 -14 - 21 (SO3)	3.565,27	891,32	4.456,59	11,0%
7 - 20 - 30	3.557,81	889,45	4.447,26	18,0%
20 - 10 - 10	2.786,40	696,60	3.483,00	12,0%
5 - 15 - 30	3.090,37	772,59	3.862,96	18,0%
5 - 15 - 30 s mikrohranivima(bor)	3.146,85	786,71	3.933,56	18,0%

Izvor podataka: Petrokemija d.d. Kutina

Obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

8. VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

Na osnovu podataka iz publikacije Županija u brojkama (prosinac 2008. godine) prikazana je proizvodnja voća u Osječko-baranjskoj županiji:

Tablica 16. Proizvodnja voća u Osječko-baranjskoj županiji

KULTURA	Vlasništvo	Rodna stabla	Prinosi po stablu kg	Proizvedeno tona
Trešnje	Ukupno	25.460	23,9	609
	Privatno	25.379	24,0	609
Višnje	Ukupno	98.703	12,4	1.225
	Privatno	85.181	14,2	1.210
Marelice	Ukupno	20.623	20,0	412
	Privatno	20.571	20,0	411
Jabuke	Ukupno	633.609	9,8	6.193
	Privatno	355.460	8,6	3.057
Kruške	Ukupno	113.087	7,7	867
	Privatno	106.791	8,1	865
Šljive	Ukupno	506.537	18,6	9.400
	Privatno	501.494	18,7	9.387
Breskve	Ukupno	69.376	8,8	608
	Privatno	65.476	8,8	576
Orasi	Ukupno	59.414	10,1	600
	Privatno	59.182	10,1	598

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

U Osječko-baranjskoj županiji od višegodišnjih nasada najviše ima rodni stabala jabuka 633.609. Od tog ukupnog broja u vlasništvu obiteljskih gospodarstva nalazi se rodni stabala 355.460, što predstavlja 56,1%. Prosječan prirod po rodnom stablu je iznosio 9,2 kg. Na drugom mjestu po zastupljenosti su šljive. Rodni stabala šljiva ima ukupno 506.537, a od tog ukupnog broja 501.494 ili 99,0% nalazi se u vlasništvu obiteljskih gospodarstava.

U tablici 17. prikazane su površine voćnjaka i vinograda u Republici Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji.

Tablica 17. Površine voćnjaka i vinograda u Republici Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji

Kultura	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
Voćnjaci	31.349	4.810
Vinogradi	34.000	2.482
Ukupno	65.349	7.297

Izvor podataka: Savjetodavna služba Podružnica Osječko-baranjske županije

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Savjetodavne službe Podružnice Osječko-baranjske županije u Republici Hrvatskoj ima 65.349 hektara voćnjaka i vinograda, a u Osječko-baranjskoj županiji 7.297 hektara ili 11,16% površina od ukupnih površina u Republici Hrvatskoj.

Tablica 18. Površine po vrstama voća i površine vinograda u RH

Voćna vrsta	Površina u hektarima
Jabuke	6.932
Šljive	6.563
Višnje	3.117
Trešnje	950
Kruške	1.853
Breskve i nektarine	1.889
Marelice	409
Lijeska	2.391
Orah	7.025
Jagode	220
Vinogradi	34.000
UKUPNO	65.349

Izvor podataka: Savjetodavna služba Podružnica Osječko-baranjske županije

U tablici 18. prikazane su površine voćnjaka po vrstama i površine vinograda u Republici Hrvatskoj. U Republici Hrvatskoj najzastupljenija je voćna vrsta orah koji je zasađen na 7.025 ha, zatim jabuke na 6.932 ha, šljive na 6.563 ha te višnje na 3.117 ha.

8.1. Pregled zahtjeva za poticaje Ministarstvu poljoprivrede (2004. - 2009. godina) u Osječko-baranjskoj županiji.

Tablica 19.

VOĆNA VRSTA	Zahtjeva 2004. (ha)	Zahtjeva 2005. (ha)	Zahtjeva 2006. (ha)	Zahtjeva 2007. (ha)	Zahtjeva 2008. (ha)	Zahtjeva 2009. (ha)
Jabuka	116,77	73,23	60,26	101,18	73,24	47,60
Šljiva	63,97	92,85	116,85	43,68	154,38	50,60
Orah	19,24	11,49	99,84	77,23	135,79	65,70
Višnja	67,06	37,36	155,99	157,05	571,52	227,50
Trešnja	5,15	4,28	5,52	3,41	7,58	2,20

Lijeska	36,51	75,12	71,82	43,83	88,32	16,80
Kruška	21,22	7,60	15,21	19,03	31,72	7,40
Breskva	28,88	13,70	66,70	18,82	35,81	9,00
Marelica	4,17	2,03	35,17	12,29	27,80	6,00
Kupina	11,26	8,63	4,19	4,14	3,61	1,70
Malina	1,00	0,5				
Lavanda						1,00
Vin. loza	127,47	140,84	27,13	134,62	262,76	121,20
UKUPNO	502,70	467,63	658,68	615,28	1.392,53	556,70

Izvor podataka: Savjetodavna služba Podružnica Osječko-baranjske županije

U Osječko-baranjskoj županiji 2004. godine Ministarstvu poljoprivrede podneseno je zahtjeva za poticaje za zasnivanje novih nasada voćnjaka i vinograda u površini od 502,70 ha, u 2005. godini u površini od 467,63 ha, u 2006. godini u površini od 658,68 ha, u 2007. godini u površini od 615,28 ha, u 2008. godini u površini od 1.392,53 ha, a u 2009. godini u površini od 556,70 ha.

8.2. Operativni program podizanja trajnih nasada Ministarstva poljoprivrede

Vlada Republike Hrvatske donijela je Operativni program podizanja novih nasada voćnjaka s ciljem da se u razdoblju od 2004. do 2007. zasadi najmanje 15.000 ha novih voćnjaka i 13.000 ha novih vinograda, te 31. srpnja 2008. godine izmjene i dopune Operativnog programa podizanja trajnih nasada od 2008. do 2012. godine. Realizacijom Operativnog programa podizanja trajnih nasada i izmjenama i dopunama Operativnog programa podizanja trajnih nasada Republika Hrvatska je pokrenula razvoj poljoprivrede, djelomično promijenila njezinu ekstenzivnu strukturu, povećala zaposlenost u poljoprivredi, proizvodnju i izvoz te pokrenula razvoj i drugih pratećih grana gospodarstva.

Cilj Programa bio je kreditiranje podizanja novih dugogodišnjih nasada (voćnjaci, vinogradi) i oživljavanje postojećih u svrhu povećanja kvalitete i konkurentnosti domaćih proizvođača te usklađivanje s europskim pravilima proizvodnje. U provedbi programa kreditiranja uz Hrvatsku banku za obnovu i razvoj (HBOR), sudjelovali su i Ministarstvo, Savjetodavna služba i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG). Pri županijama osnovana su Županijska stručna povjerenstva za provedbu programa, te Središnje stručno povjerenstvo u okviru Ministarstva poljoprivrede.

Program kreditiranja podizanja dugogodišnjih nasada usvojen je na sjednici Uprave HBOR-a održanoj dana 8. veljače 2005. godine. Provedba Programa započela je u travnju 2005. godine te je do 31. prosinca 2010. godine temeljem pozitivnih odluka SSP-a ukupno zaprimljeno 373 kreditna zahtjeva.

Tablica 20. Zaprimljeni zahtjevi u HBOR-u za kreditiranje dugogodišnjih nasada od 2005. - 2010. godine

Ukupno zaprimljeni zahtjevi u RH (kom)	373
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva u RH (u kn)	264.361.220,00
Zaprimljeni zahtjevi OBŽ (kom)	60
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva OBŽ (u kn)	30.761.203,00
Ukupan broj odobrenih zahtjeva RH (kom)	261
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva RH (u kn)	177.507.294,00
Ukupan broj odobrenih zahtjeva (kom) OBŽ	33
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva (u kn) OBŽ	15.708.600,00

Izvor podataka: Hrvatska banka za obnovu i razvitak

Provedba navedenog Programa završena je u 2010. godini.

U Osječko-baranjskoj županiji obzirom na klimu i tlo postoje optimalni uvjeti za proizvodnju voća i grožđa. Budući da je proizvodnja voća i grožđa znatno profitabilnija u odnosu na ratarsku proizvodnju te da još uvijek prevladava usitnjenost seljačkih gospodarstava s malim poljoprivrednim površinama nedostatnim za profitabilnu ratarsku proizvodnju, nameće se potreba za povećanjem površina zasađenih voćnjacima i vinogradima. Uz navedeno Republika Hrvatska ima veoma povoljne prirodne uvjete te dugu tradiciju za gajenje dugogodišnjih nasada (voćnjaka i vinograda). Raznolikost prirodnih čimbenika, autohtonost pojedinih vrsta i sorata, posebno sorata vinove loze čine ovu proizvodnju posebnom i prepoznatljivom te u svijetu moguće konkurentnom. Na žalost zbog niza različitih čimbenika površine zasađene voćnjacima i vinogradima ne zadovoljavaju potrebe Republike Hrvatske za proizvodnjom voća i grožđa. Nedostatak površina zasađenih voćnjacima i vinogradima te time nedovoljna proizvodnja voća i grožđa rezultira sve većim uvozom dok je izvoz gotovo izostao, posebno na tržištu zapadno europskih zemalja. U Republici Hrvatskoj u 2013. godini uvezeno je 119.517 tona svježeg voća i grožđa. Također se uvoze i velike količine voćnih prerađevina.

Obzirom na novo zasađene voćnjake i vinograde, posljednjih deset godina na području naše Županije znatno se povećala proizvodnja voća na obiteljskim gospodarstvima i poljoprivrednim tvrtkama, međutim za postizanje još boljih ekonomskih rezultata i bolje kakvoće voća neophodni su skladišni i hladni prostori za čuvanje voća. Da bi se povećala vrijednost visokokvalitetnih proizvoda također je potrebno kontinuirano poboljšanje pakiranja i konfekcioniranja proizvoda.

U Republici Hrvatskoj ukupni kapaciteti ULO hladnjača u centrima za otkup voća i povrća iznose oko 40.000 tona, a prema procjenama Hrvatske voćarske zajednice s obzirom na dosadašnja ulaganja u nove voćnjake za dvije do tri godine trebati će nam oko 100.000 tona. Problem je što ULO hladnjače nisu ravnomjerno raspoređene na cijelom području Republike Hrvatske i što su vlasnici veletrgovci, a ne udruge i zadruge voćara. Najveći broj otkupnih centara u zemlji okuplja Agrokorova tvrtka Agrofructus, specijalizirana za otkup i prodaju voća i povrća, a u Hrvatskoj posjeduje sedam velikih otkupnih centara, a od toga jedan u Osječko-baranjskoj županiji u Donjem Miholjcu. Kapaciteta ULO - hladnjače u Donjem Miholjcu iznosi 2.500 tona. Također u Osječko-baranjskoj županiji se nalazi još ULO - hladnjača tvrtke Baretid kapaciteta 2.100 tona i tvrtke Baranjski voćnjaci kapaciteta 2.700 tona.

U Osječko-baranjskoj županiji u sljedeće dvije godine bi se trebao izgraditi Regionalni distributivni centar za voće i povrće, koji je prijeko potreban za snažniji razvoj slavonsko-baranjske poljoprivredne proizvodnje. Poslovni prostori distributivnog centra graditi će se na prostoru Slobodne zone Osijek i okupit će najveći broj proizvođača voća i povrća, a svojim kapacitetima i uslugama zadovoljit će potrebe svih proizvođača iz Slavonije i Baranje. Regionalni distributivni centar za voće i povrće sadržavat će različite tehnologije hlađenja od ulo režima do komora za smrzavanje voća i povrća, što bi trebalo smanjiti uvoz voća i povrća u Republiku Hrvatsku. Vrijednost investicije iznosi između 50 i 70 milijuna kuna, a najvećim dijelom će se financirati iz fondova EU. Projekt Regionalnog distributivnog centra za voće i povrće podržan je i u ostalim županijama Istočne Hrvatske, a tehničku pomoć za pripremu potrebne dokumentacije odobrilo je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU te je Župan Osječko-baranjske županije s navedenim Ministarstvom potpisao Sporazum o tehničkoj suradnji.

9. PROGRAMI UNAPRJEĐENJA POLJOPRIVREDE

Osječko-baranjska županija pokrenulo je niz projekata s ciljem razvoja i unapređenja poljoprivrede na području naše Županije. Potrebna financijska sredstva za provedbu razvojnih projekata u poljoprivredi Županija je osigurala iz prihoda od raspolaganja poljoprivrednima zemljištem u vlasništvu države, sukladno propisima koji reguliraju navedeno.

9.1. Poticanje biljne proizvodnje

9.1.1. Sufinanciranje projekta "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima"

Projekt "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" pokrenut je radi praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta i utvrđivanja preporuka za gnojidbu s ciljem optimizacije gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti i provodi se od 2003. godine. Projekt se provodi u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, Agencijom za poljoprivredno zemljište i Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku.

Neposredni korisnici rezultata analize tla i preporuke za gnojidbu usjeva su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrtnici, zadruge i trgovačka društva s ciljem optimizacije gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti/profitabilnosti, uz smanjivanje ekološkog opterećenja okoliša (posebice podzemnih voda).

Pod analizom tla podrazumijevaju se postupci uzimanja uzoraka tla, laboratorijska analiza uzoraka i interpretacija rezultata. Rezultati analize tla omogućuju procjenu vrste i doze gnojiva za nadoknadu pojedinog hranjivog elementa u tlu, s obzirom na njegovu raspoloživost, stanje i fenofazu usjeva te planirani prinos usjeva.

Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj 39/13.), u članku 7. utvrdio je obvezu fizičkih i pravnih osoba da prate stanje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države kojeg koriste na temelju ugovora o zakupu, zakupu zajedničkog pašnjaka i zakupu za ribnjake. Praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta obavlja Agencija za poljoprivredno zemljište na temelju analize tla po službenoj dužnosti ili na zahtjev korisnika, tijekom prve godine nakon uvođenja u posjed i zadnje godine prije isteka ugovora o zakupu, zakupu zajedničkog pašnjaka i zakupa za ribnjake te periodično najmanje svake pete godine, a za korisnike koji su upisani u upisnik integrirane proizvodnje po zahtjevima takve proizvodnje. Troškove analize tla snosi korisnik zemljišta.

Navedeni Projekt se provodi na području Županije od 2003. godine, a u osiguranju potrebnih sredstava sudjeluje Osječko-baranjska županija s 40%, jedinice lokalne samouprave s 40% i poljoprivredna gospodarstva s 20% od ukupne cijene uzorka.

U tablici 21. prikazan je usporedni pregled o sudjelovanju gradova/općina u zajedničkom projektu "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima (2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008., 2009., 2010., 2011. i 2012. godini).

Tablica 21. Prikaz provedbe projekta po godinama

Godina	Broj gradova/općina	Broj uzoraka	Vrijednost projekta (kn)
2003.	12	2.307	450.000,00
2004.	23	2.965	896.319,50
2005.	25	3.290	994.567,00
2006.	27	3.305	999.101,50
2007.	26	3.306	999.403,80
2008.	34	2.985	999.995,00
2009.	35	2.985	999.995,00
2010.	30	2.686	999.871,92
2011.	39	2.846	999.002,92
2012.	39	2.803	999.914,19
UKUPNO		29.478	9.338.170,83

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Skupština Osječko-baranjske županije u cilju nastavka provedbe ovoga Projekta u 2013. godini, donijela je Zaključak o provedbi projekta "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" na području Osječko-baranjske županije u 2013. godini ("Županijski glasnik" broj 2/13.) radi praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta i utvrđivanja preporuka za gnojidbu, s ciljem optimizacije gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti, uz smanjivanje ekološkog opterećenja okoliš.

Projekt "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" u 2013. godini prihvatilo je sedam gradova i trideset dvije općine. U osiguranju potrebnih sredstava za provedbu navedenog Projekta, Osječko-baranjska županija sudjeluje sa 40%, jedinice lokalne samouprave (gradovi i općine) sa 40% i krajnji korisnici s 20% od ukupne cijene uzorka. Cijena jednog uzorka iznosi 356,73 kuna. U cijenu je uračunato uzimanje uzoraka na terenu, dostava uzoraka u laboratorij, laboratorijska analiza uzorka tla, interpretacija rezultata i preporuka gnojidbe.

Ukupna vrijednost Projekta iznosila je 999.914,19 kuna. Osječko-baranjska županija planirala je sufinancirati Projekt s ukupno 399.965,68 kuna, jedinice lokalne samouprave s ukupno 399.965,68 kuna, a krajnji korisnici s ukupno 199.982,83 kuna. Predviđeno je da se ukupno analizira 2.803 uzoraka tla, a jedan prosječan uzorak analize tla uzima se s površine od 1 ha do 5 ha. Na taj bi se način Projektom obuhvatilo 9.000 do 10.000 ha, što predstavlja oko 10% obradivih poljoprivrednih površina obiteljskih gospodarstava Osječko-baranjske županije.

U kontekstu provedbe ovoga Projekta Skupština Osječko-baranjska županija i Župan donijeli su provedbene akte, ali radi preustroja Zavoda za tlo i prelaska iz Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo u Agenciju za poljoprivredno zemljište, Sporazum u 2013. godini nije zaključen.

9.1.1.2. Relativna pogodnost zemljišta za usjeve Osječko-baranjske županije

Prioritet Osječko-baranjske županije, kada je tlo u pitanju, uspostava je informacijskog sustava zaštite tla, inventarizacija podataka o tlu i zemljištu, određivanje najkvalitetnijih zemljišta za poljoprivrednu namjenu, te zaštita tla i očuvanje hranidbenih vrijednosti uvažavajući načela održivog gospodarstva i zaštite tla.

Racionalna, ekonomski isplativa primarna organska proizvodnja podrazumijeva primjenu gnojiva u količinama koje odgovaraju potrebama i stanju biljaka (usjeva, povrća, nasada), plodnosti tla, profitabilnosti rada i uloženi sredstava te istovremeno vodi računa o vremenskim uvjetima, okolišu i mogućem prinosu.

Projekt Osječko-baranjske županije "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" provodi se od 2003. godine do danas. Svake godine se na terenu uz pomoć GPS uzme i u laboratorijima analizira više od 3000 uzoraka iz 30-ak općina i gradova.

Kontrola plodnosti u našoj Županiji znanstveno je utemeljena, suvremeno koncipirana, podaci se čuvaju u interpretacijskoj bazi, a rezultati prikazuju u GIS-u na kartama produktivnosti naših poljoprivrednih površina. Projekt vodi i koordinira Poljoprivredni fakultet, Zavod za kemiju, biologiju i fiziku tla, a terenski i laboratorijski dio odraduju Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo (Zavod za tlo iz Osijeka). Ukupno je analizirano do sada više od 20.000 uzoraka tla i izdano isto toliko preporuka za gnojidbu različitih usjeva uz savjete kako otkloniti "faktore minimuma", popraviti plodnost naših oranica, eliminirati loše efekte kiselosti tla i postići što više prinosa uz visoku kakvoću poljoprivrednih proizvoda poštujući principe "Dobre poljoprivredne prakse".

Biološki proces primarne produkcije hrane izuzetno je složen i dinamičan pa se u rješavanju kompleksne problematike gnojidbe može očekivati brz napredak samo uz primjenu kompjutorske tehnologije, korištenjem podataka o svim relevantnim svojstvima tla, modeliranjem raspoloživosti hranjiva i potreba biljaka te bilanciranjem hranjiva ovisno o različitim agroekološkim uvjetima proizvodnje. Kompjutorski model procjene pogodnosti za usjeve, podržan GIS-om, pokazao se brzim i efikasnim uz dovoljnu pouzdanost i sve više naših, poljoprivrednih proizvođača provode analizu svojih poljoprivrednih površina.

Metodologija kontrole plodnosti naše Županije obuhvaća i rješavanje problema kiselih tala. Naime, acidifikacija poljoprivrednih tala Republike Hrvatske veliki je problem, a na području naše Županije je oko 55% površina kiselog tla, od čega oko 20% površina je jako do ekstremno kiselo uz trend daljeg zakiseljavanja, ponajviše na tlima na kojima se prakticira intenzivna poljoprivreda. Niska pH vrijednost dovodi do niza negativnih pojava u tlu, kao što su slabija bioraspoloživost hranjiva, narušavanje strukture tla, pad mikrobiološke aktivnosti tla, itd. uz pad prinosa i njegove kakvoće. Zbog toga se kao obvezna mjera popravke kiselih tala preporuča kalcizacija, ali uz detaljnu kemijsku analizu tla i uvažavanje ostalih mjera popravke (humifikacija, fosfatizacija, primjena mikroelemenata i dr.). Vrlo efikasno sredstvo za kalcizaciju je saturacijski mulj ili karbokalk koji proizvodi Tvornica šećera Osijek, a do nedavno je tretiran kao otpad. Primjenom karbokalka, uz popravku kiselih tala, ujedno se rješava i njegovo ekološki prihvatljivo zbrinjavanje.

U tablici 22. prikazana je relativna pogodnost zemljišta za usjeve u Osječko-baranjskoj županiji na temelju indikatora pogodnosti kojima raspolaže Zavod za kemiju, biologiju i fiziku tla Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku. Uključeno je 17.500 uzoraka tla iz projekta "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" na području Osječko-baranjske županije. Podaci su prikazani sukladno FAO klasifikaciji pogodnosti zemljišta, ali se metodologija znatno razlikuje od FAO jer je prilagođena našim agroekološkim uvjetima.

Tablica 22. Relativna pogodnost zemljišta za usjeve

	Klasa pogodnosti	Relativna pogodnost %	Ukupno ha	Bez šumskih površina
Nepogodno	N2	0-20	0	0
	N1	20-40	65.428,71	51.751,91
Pogodno	P3	40-60	130.728,60	86.142,41
	P2	60-80	179.447,89	132.789,62
	P1	80-100	37.855,33	30.772,75
		Županija ha	413.460,53	301.456,69

Izvor podataka: Zavod za kemiju, biologiju i fiziku tla Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku

9.1.2. Provedba programa navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem na području Osječko-baranjske županije

Poljoprivredna proizvodnja je proizvodnja koja najviše ovisi o klimatskim uvjetima, a pouka iz katastrofalne suše iz 2003. godine, kao i u 2011. i 2012. godini je činjenica da navodnjavanje poljoprivrednih površina na kojima su zasijane poljoprivredne kulture su ključna stvar za poljoprivrednu proizvodnju u vremenu velikih klimatskih promjena.

Vlada Republike Hrvatske na svojoj 121. sjednici od 17. studenoga 2005. godine, usvojila je Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV). Cilj je Programa da se organiziranjem navodnjavanja, te okrupnjavanjem poljoprivrednog zemljišta, izmjenom strukture poljoprivredne proizvodnje, uvođenjem dohodovnih kultura, osiguraju preduvjeti za primjenu novih tehnologija u uvjetima navodnjavanja, što bi trebalo rezultirati boljim korištenjem prirodnim resursa za učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju, a u konačnici voditi razvoju ruralnih prostora.

Prema veličini navodnjavanih površina Republika Hrvatska se nalazi na jednom od posljednjih mjesta u Europi. Službeni podaci ukazuju da se u Hrvatskoj navodnjavalo 9264 ha ili 0,86% korištenih poljoprivrednih površina. S obzirom na postojeće prirodne potencijale, a to su kvaliteta tla, bogati vodni resursi uz klimatske pogodnosti, nedvojbeno je da ih je potrebno koristiti za učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju. Analize pokazuju da se suše u Hrvatskoj javljaju u prosjeku svake treće do pete godine, a ovisno o intenzitetu i dužini trajanja, mogu smanjiti urode raznih kultura od 20-80%.

Za ostvarivanje ekonomične i konkurentne poljoprivredne proizvodnje imperativ je na:

- unaprjeđenju strukture poljoprivrednih gospodarstava okrupnjavanjem poljoprivrednog zemljišta,
- poduzimanju sustavnih mjera uređenja poljoprivrednih površina, što uključuje i izgradnju sustava za navodnjavanje,
- razvijanju poticajnog zakonodavnog i institucijskog okvira za sustavno i dosljedno provođenje politike gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama s ciljem povećanja proizvodnosti i održivog upravljanja prirodnim resursima.

Navodnjavanje je jedna od mjera kojom se štete od suše mogu smanjiti, a u nekim područjima i potpuno izbjeći. Redukcije prinosa poljoprivrednih kultura uzgajanih bez navodnjavanja na području Republike Hrvatske iznose u prosječnim klimatskim uvjetima od 10 - 60%, a u sušnim i do 90% od biološkog potencijala, ovisno o kulturi, tipu tla i području. Pored toga, mjesto navodnjavanja u poljoprivredi razvijenih susjednih zemalja dovoljni su argumenti za tvrdnju o boljoj perspektivi i mjestu ove mjere u poljoprivredi i gospodarstvu općenito. Jedno od važnih polazišta za planiranje navodnjavanja jest utvrđivanje raspoloživosti i kvalitete vodnih resursa. Kada se radi o racionalnom gospodarenju vodnim resursima za potrebe navodnjavanja tada se to prvenstveno odnosi na stvaranje uvjeta za osiguranje zaliha vode za navodnjavanje.

Opći ciljevi NAPNAV-a kao strateške podloge za njegovo provođenje su sljedeći:

- analizirati i kvantificirati potencijale za sustavno uvođenje navodnjavanja u Republici Hrvatskoj,
- definirati prava i obveze svih sudionika u sustavu navodnjavanja,
- dokument treba biti kvalitetna osnova za planiranje uvođenja sustava za navodnjavanje, izgradnju infrastrukture i realizaciju planova proizvodnje poljoprivrednih kultura u novim uvjetima organizirane i nadzirane primjene navodnjavanja.

Postupak definiranja prioriteta područja u Republici Hrvatskoj tekao je u nekoliko faza, a primijenjeno je više kriterija. Kao najvažniji kriteriji za navodnjavanje uzeti su prirodni potencijali tla i vode, deficit vode, te socio-ekonomski čimbenici. Procijenjeno je da u Republici Hrvatskoj ima oko 6.000 ha površina vrlo visoke pogodnosti za navodnjavanje, od toga najviše u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Oko 500.000 ha je visoke pogodnosti za navodnjavanje, od toga najviše u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Vrste sustava za navodnjavanje i njihova veličina ovise o potencijalnim korisnicima. U kategoriju vrlo malih sustava pripadaju navodnjavane površine manje od 5 ha, a malima se smatraju oni na površinama od 5-10 ha. To su uglavnom jedno ili više komercijalnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Sustavi srednje veličine odnose se na navodnjavane površine od 10 - 200 ha, a potencijalni korisnici su jedno ili više obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, jedna ili više zadruga, te trgovačka društva, a potrebna je suglasnost svih sudionika. Veliki sustavi smatraju se oni koji se izgrađuju za navodnjavanje površina većih od 200 ha, a potencijalni korisnici su više obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, jedna ili više zadruga, te jedno ili više trgovačkih društava, te je potrebna suglasnost 70% sudionika.

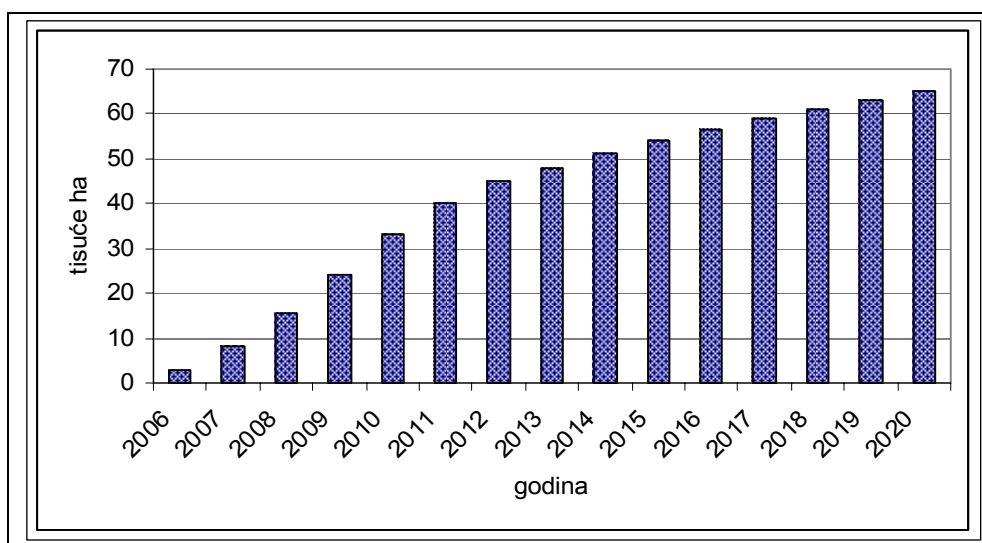
Nacionalnim projektom navodnjavanja predviđeno je, s obzirom na veličinu sustava i potencijalne korisnike, financiranje izgradnje dovoda vode do parcele uz potporu državnog proračuna u određenom postotku od potrebnog iznosa financijskih sredstava. Kod vrlo malih sustava navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi za bušenje bunara i uređenje vodozahvata - 30%, dok kod malih sustava navodnjavanja navedene potpore iz državnog proračuna iznose 50%. Kod srednjih sustava navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi 70%, dok je udio krajnjeg korisnika ili lokalna uprava 30%. U velikim sustavima navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi 80%, a udio krajnjeg korisnika ili lokalne uprave je 20%.

Prema NAPNAV-u ukupna investicija do 2010. godine trebalo je iznositi 318.500.000 eura, a do 2020. godine 591.500.000 eura. Predviđeno je da će izgradnju vodozahvata i distribucijske mreže financirati Vlada Republike Hrvatske, dok u sustav za navodnjavanje ulaže krajnji korisnik. Tako je ukupna investicija države do 2010. godine trebala iznositi 213,4 milijuna eura, a do 2020. godine 396 milijuna eura.

Izvori financiranja NAPNAV-a:

- Državni proračun RH,
- pristupni fondovi EU, Svjetska banka,
- komercijalni krediti s jamstvom države,
- lokalna samouprava.

Do 2010. godine bila je planirana izgradnja sustava za navodnjavanje na 35.000 ha poljoprivrednih površina, odnosno do 2020. godine na ukupno 65.000 ha.

Grafikon 2. Kumulativno povećanje navodnjavanih poljoprivrednih površina u RH do 2020. godine

U provedbi NAPNAV-a županije imaju značajnu ulogu zbog specifične prirode izgradnje sustava na nacionalnoj razini, organizacija i provođenje pojedinačnih projektnih zadataka zahtjeva naročite kadrovske kapacitete, a koje niže teritorijalne jedinice u pravilu nemaju i ne mogu preuzeti poslove oko planiranja sustava za navodnjavanje.

Plan navodnjavanja područja Osječko-baranjske županije donijela je Skupština Županije 11. ožujka 2006. godine ("Županijski glasnik" broj 3/06.). Plan navodnjavanja sadrži devet poglavlja i predstavlja opsežan i sustavno izrađen planski dokument koji je odlična osnova za daljnje detaljnije rješavanje konkretnih projekata navodnjavanja na pojedinim lokacijama Županije, a izrađen je sukladno projektnom zadatku i utemeljen u postojećoj zakonskoj regulativi. Sustavno su sagledane i analizirane sve karakteristike područja relevantne za provedbu navodnjavanja.

Plan navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije definirao je smjernice, kriterije i ograničenja za planski razvoj navodnjavanja područja, prijedlog plana i njegove faze realizacije, prijedlog izvora financiranja, te osnove upravljanja i gospodarenja vodnim resursima u svrhu navodnjavanja. Plan je baziran na potrebama za uvođenje navodnjavanja kao osnovom za daljnji opstanak i razvoj poljoprivrede. Predložena konceptijska rješenja utemeljena su u postojećim uvjetima i zasnovana na ostalim važnim studijskim i dokumentacijskim elaboratima kao što su Nacionalni plan navodnjavanja Republike Hrvatske i Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske s kojima su u potpunosti kompatibilni, a razmotrena je i mogućnost utjecaja izgradnje vodne stepenice Osijek.

U provedbi Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV) Osječko-baranjska županija od 2006. godine prijavljuje pojedine projekte navodnjavanja nadležnom tijelu. U 2006. godini kandidirano je nekoliko projekata od kojih je Stručni tim za izradu i provođenje NAPNAV-a i tada Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, odobrilo 11 projekata navodnjavanja na području Županije, a koji su se trebali sufinancirati u sklopu Plana upravljanja vodama Hrvatskih voda, te su i utvrđeni okvirni iznosi sufinanciranja iz Državnog proračuna za 2006. godinu.

Provedba NAPNAV-a na području Osječko-baranjske županije nastavljena je i u 2007. godini. U skladu s osiguranim sredstvima u Državnom proračunu za 2007. godinu, kao i odobrenim projektima, Hrvatske vode uputile su Osječko-baranjskoj županiji prijedlog Ugovora o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, kojim su utvrđeni iznosi sredstava za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja, udjeli u sufinanciranju, kao i ostale odredbe.

Sastavni dio prijedloga Ugovora je i Prilog 1., s podacima o 11 sustava navodnjavanja za koje je predviđena izrada projektne dokumentacije, a koji su predmet sufinanciranja prema navedenom prijedlogu Ugovora, kao i iznosima sufinanciranja u 2007. godini po pojedinim projektima, a ukupna vrijednost navedenog Ugovora je bila 3.367.146,00 kuna. Realizacijom navedenih sustava navodnjavanja, navodnjavala bi se ukupna površina od oko 3.660 ha.

Proveden je postupak javne nabave i Županija je zaključila ugovore o izradi sedam idejnih rješenja i stručnih podloga za lokacijske dozvole za SN, te je tijekom 2008. godine sva ugovorena projektna dokumentacija i izrađena. Za sustave navodnjavanja Topolik i Mirkovac, Osječko-baranjska županija dobila je lokacijske dozvole.

U skladu sa zahtjevom Hrvatskih voda od 3. studenog 2008. godine, Radna grupa za provedbu NAPNAV-a na području Osječko-baranjske županije u svom prijedlogu za 2009. godinu podržala je skoro sve ranije predložene projekte navodnjavanja, odnosno ukupno 11 projekata sustava navodnjavanja. Međutim u 2009. godini Osječko-baranjskoj županiji nije odobreno sufinanciranje sredstvima iz državnog proračuna niti za jedan predloženi projekt sustava navodnjavanja.

Osječko-baranjska županija je za 2010. godinu kandidirala nekoliko projekata izrade projektne dokumentacije za sustave navodnjavanja od kojih je i sustav sliva rijeke Karašice koji predstavlja jedan od najstarijih uspješnih primjera pretvaranja šumskih i močvarnih područja u Hrvatskoj u visokoproduktivne poljoprivredne površine. Studijom izvodljivosti uređenja vodnog režima sliva Karašice za potrebe višenamjenskog korištenja dokazana je opravdanost daljnjeg ulaganja u razvoj poljoprivredne proizvodnje ovog područja uvođenjem sustava navodnjavanja koji bi se zasnivao na prevođenju rijeke Drave u sliv Karašice tijekom vegetacijskog razdoblja.

Izgradnjom ovoga sustava omogućit će se navodnjavanje oko 18.500 ha poljoprivrednih površina, kao i uređenje vodnog režima na području jedinica lokalne samouprave koje mu gravitiraju, čime će se poboljšati uvjeti života i gospodarskog razvoja za oko 45.000 stanovnika. Ukupno potrebna financijska sredstva za izgradnju cijelog sustava navodnjavanja Karašica iznose oko 572.000.000,00 kuna. Također se za potrebe urbanističkog uređenja obala uz Karašicu na području Valpova i Belišća predviđa se osim povećanja minimalnih protoka još i rekonstrukcija praga na Gatskom kanalu, rekonstrukcija ustave na početku Donje Karašice, te izvedba pragova u koritu na potezu od Valpova do Belišća i ustave nizvodno od Valpova, kojima bi se dodatno podizala razina vode Karašice na značajnim dionicama.

Realizacijom Projekta doći će i do povećanja prihoda od poljoprivredne i ribnjačarske proizvodnje, turizma, kao i povećanja zaposlenosti. Posebno je važno naglasiti i kontrolu rizika od klimatskih promjena (štete od suša i poplava) koja će biti omogućena realizacijom Projekta. S obzirom na veliki iznos cjelokupne investicije kao i njegovu važnost za SN Karašica prihvaćeno je sufinanciranje u omjeru 80% državni proračun, 20% Županija kroz tri godine te je za provedbu navedenog zaključen Sporazum s Ministarstvom regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva i utvrđeni su iznosi sufinanciranja prema sljedećoj dinamici:

Tablica 23. Prikaz sufinanciranja sustava navodnjavanja Karašica

RB	Sufinancijeri	Izvori sufinanciranja			
		2011. godina	2012. godina	2013. godina.	Ukupno
1	MRRŠVG	2.800.000,00	3.200.000,00	3.600.000,00	9.600.000,00
2	Osječko-baranjska županija	700.000,00	800.000,00	900.000,00	2.400.000,00
	Ukupno	3.500.000,00	4.000.000,00	4.500.000,00	12.000.000,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2010. godini s Hrvatskim vodama zaključen je i Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije za izradu Idejnog i Glavnog projekta sustava navodnjavanja Poljoprivredni institut Osijek, čija vrijednost iznosi 200.000,00 kuna, a sufinancira se na način da Hrvatske vode osiguravaju 50%, a drugih 50% potrebnih sredstava osigurava krajnji korisnik Poljoprivredni institut Osijek u skladu s Sporazumom zaključenim sa Županijom.

U 2011. godini nastavlja se suradnja s Hrvatskim vodama na provedbi NAPNAV-a i to kroz provedbu nekoliko novih projekata kao i nastavak započetih u prethodnom razdoblju. Tako je zaključen Ugovor o sufinanciranju izrade studije o utjecaju na okoliš sustava navodnjavanja Baranja kojom se utvrđuje potreba izrade ocjene prihvatljivosti planiranog zahvata u okoliš radi navodnjavanja poljoprivrednih površina. Vrijednost izrade Studije iznosi 150.000,00 kuna, a sredstva su osigurana na način da Osječko-baranjska županija sufinancira iznos od 75.000,00 kuna odnosno 50% vrijednosti, a drugih 75.000,00 kuna odnosno preostalih 50% sufinanciraju Hrvatske vode.

Nastavljajući započet projekt SN Karašica zaključen je s Hrvatskim vodama i Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica kojim se definiraju sredstva za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije u iznosu od 2.125.000,00 kuna od kojeg iznosa 1.7000.000,00 kuna osiguravaju Hrvatske vode, a iznos od 425.000,00 kuna osigurava Županija kao investitor.

Temeljem ovog Ugovora Hrvatske vode kao komisionar provele su postupak javne nabave i na osnovu njega odabrale najpovoljnijeg ponuđača s kojim je zaključen Okvirni sporazum o izradi projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica. Elektroprojekt d.d. iz Zagreba kao Izvršitelj radova prema Okvirnom sporazumu obvezuje se izraditi projektну dokumentaciju za SN Karašica (podsustavi Miholjac-Viljevo, Kitišanci i Kapelna) - konceptijsko rješenje s predinvesticijskom studijom izvodljivosti, idejni projekt, studiju izvodljivosti te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu. Sporazum je sklopljen na rok do 2 godine od dana njegova sklapanja. Vrijednost ugovorenih usluga iznosi 4.022.100,00 kuna s PDV-om.

U 2011. godini, osim za sustav navodnjavanja Karašica s Hrvatskim vodama je sklopljen i Ugovor o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije. Njime su utvrđeni iznosi sredstava za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za sljedeće sustave navodnjavanja Poljoprivredni institut Osijek, Dalj, Baranjsko brdo i Mala šuma-Veliki vrt, a ukupna vrijednost ugovora iznosila je 799.260,00 kuna.

Tijekom 2012. godine nastavljena je suradnja Osječko-baranjske županije s Hrvatskim vodama na provođenju projekta sustava navodnjavanja Karašica te je 17. svibnja 2012. godine s Hrvatskim vodama sklopljen Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica. Ugovorom se definiraju sredstva za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije u iznosu od 2.026.542,21 kuna, od kojeg iznosa 1.621.233,77 kuna osiguravaju Hrvatske vode, a iznos od 405.308,44 kuna osigurava Županija kao investitor.

Također je u 2012. godini s Hrvatskim vodama zaključen i Ugovor o o sufinanciranju izrade studije o utjecaju na okoliš i Glavnog projekta sustava navodnjavanja Baranja. Ukupna predviđena vrijednost Ugovora je 185.303,13 kuna s PDV-om, a financijska sredstva u jednakim omjerima 50:50 osigurale su Hrvatske vode i Osječko-baranjska županija.

U nastavku provedbe Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV) na području Osječko-baranjske županije u 2012. godine Osječko-baranjska županija je 29. lipnja 2012. godine zaključila ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije za sustave navodnjavanja Poljoprivrednog instituta Osijek, Baranjsko brdo i Mala šuma-Veliki vrt. Ukupna vrijednost ugovora iznosi 654.149,32 kune.

U rujnu 2012. godine nastavljene su aktivnosti na provedbi NAPNAV-a na području Županije i potpisana su s Hrvatskim vodama dva Ugovora vezana uz izradu projektne dokumentacije za sustav navodnjavanja Dalj i to Ugovor o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije i Ugovor o komisionom vođenju Projekta. Procijenjeni troška izrade projektne dokumentacije za SN Dalj, a koja obuhvaća idejno rješenje i preinvesticijsku studiju za 3.476 ha, idejni projekt I. faze koji se odnosi na 906 ha, studiju izvodljivosti I. faze, elaborat ocjene prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za I. fazu iznosi 1.630.000,00 kuna. Prema zaključenom Ugovoru o sufinanciranju, Hrvatske vode u 2012. godini za izradu projektne dokumentacije osiguravaju iznos od 700.000,00 kuna, a Županija iznos od 175.000,00 kuna.

Na radnom sastanku s predstavnicima Hrvatskih voda održanom 3. listopada 2012. godine pored ostalog postignut je i dogovor da radi ubrzanja postupaka izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja, te postupke vode Hrvatske vode temeljem komisionih ugovora. Slijedom navedenog, 18. prosinca 2012. godine potpisana su dva Ugovora o komisionom vođenju projekta i to: Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija, ukupna procjena troška izrade projektne dokumentacije je 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 600 ha i sustav navodnjavanja Puškaš, ukupna procjena troška izrade projektne dokumentacije je 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 853 ha.

Prema Ugovorima o sufinanciranju Hrvatske vode će sufinancirati troškove izrade projektne dokumentacije za navedene sustave navodnjavanja s 80%, dok će Županija osigurati preostalih 20% potrebnih sredstava.

Tablica 24. Pregled pojedinih sustava navodnjavanja na području Županije

Naziv SN	Korisnik	Površina ha	Projektna dokumentacije (realizirano ili u tijeku realizacije)
SN Poljoprivredni institut Osijek	Poljoprivredni institut Osijek	205	Idejno rješenje, Glavni i izvedbeni projekt, Zahtjev za ocjenu procjene utjecaja zahvata na okoliš, te izrada izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja
SN Puškaš	Belje d.d. Darda-502 ha PZ Bajmak -351	853	Novelacija Idejnog rješenja, te izrada Idejnog, glavnog i izvedbenog projekta
SN Budimci-Krndija	Hana-Vuka d.o.o. Budimci	600	Novelacija Idejnog rješenja, te izrada Idejnog, glavnog i izvedbenog projekta
SN Baranja	Belje d.d. Darda-3.500 ha drugi korisnici -1.499 ha	4.999	Idejni projekt i Studija utjecaja na okoliš, Glavni, izvedbeni projekt i tender dokumentacija za izvođenje radova

SN Dalj	Novi agrar d.o.o Osijek i drugi korisnici	3.476	Idejno rješenje i preinvesticijska studija, novelacija Idejnog projekta I.faze 906 ha, Studija izvodljivosti za I.fazu i Elaborat o ocjeni prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za I. fazu
SN Dravski rit	Belje d.d. Darda i mali korisnici	15.400	Izrada preinvesticijske studije javnog sustava navodnjavanja
SN Mala šuma - Veliki vrt (Kiserdo-Nagykert)	Udruga korisnika	85	Glavni projekt, izvedbeni projekt i elaborat iskolčenja
SN Karašica -4 podustava	Krajnji korisnici u obuhvatu sustava zainteresirani za navodnjavanje	1.268	Konceptijskog rješenje s preinvesticijskom studijom izvodljivosti, Idejni projekt, studiju izvodljivosti te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za sva 3 podsustava
1. SN Miholjac-Viljevo,		1.198	
2. SN Kapelna		1.216	
3. SN Kitišanci			
4. Miholjački Poreč		800	Konceptijskog rješenje, Studija izvodljivosti, Elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu i studija izvodljivosti za konačno rješenje
SN Baranjsko brdo	Voćari i vinogradari na Baranjskom brdu	240	Idejno rješenje s preinvesticijskom studijom
UKUPNO		30.340 ha	

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tijekom 2013. godine nastavljene su aktivnosti na izradi projektne dokumentacije za definirane sustave navodnjavanja na kojima postoje korisnici. Tako je za sustav navodnjavanja Dalj s Hrvatskim vodama zaključen Ugovor o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije i Ugovora o komisionom vođenju Projekta izrade projektne dokumentacije. Procijenjeni trošak izrade projektne dokumentacije za SN Dalj, a koja obuhvaća idejno rješenje i preinvesticijsku studiju za 3.476 ha, idejni projekt I. faze koji se odnosi na 906 ha, studiju izvodljivosti I. faze, elaborat ocjene prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za I. fazu iznosi 1.630.000,00 kuna.

Također je u 2013. godine s Hrvatskim vodama zaključen ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije za sustav navodnjavanja Karašica, kao i Ugovor o aktivnoj reviziji Idejnog projekta Podsustava navodnjavanja Miholjački Poreč u okviru Sustava navodnjavanja Karašica. Za sustav navodnjavanja Poljoprivredni institut Osijek je ishoda je lokacijska dozvola, te je u tijeku izrada glavnog i izvedbenog projekta.

U cilju izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja za koje postoje krajnji korisnici, s Hrvatskim vodama je zaključen Ugovor o komisijskom vođenju projekta izrade projektne dokumentacije za Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija, ukupna procjena troška izrade projektne dokumentacije je 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 600 ha. Sukladno zaključenom Ugovoru o komisijskom vođenju projekta izrade projektne dokumentacije za sustav navodnjavanja Puškaš, nastavljena je izrada ove projektne dokumentacije, za koju je trošak izrade procijenjen na 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 853 ha.

U sklopu provedbe NAPNAV-a definiran je sustav navodnjavanja Baranja obuhvata 4.999 ha, a koji se proteže na području Općine Kneževi Vinogradi. Potrebna voda za ovaj sustav navodnjavanja osigurat će se iz lateralnog kanala Kneževi Vinogradi-Zmajevac čija izgradnja je u tijeku.

Tablica 25. Pregled sufinanciranja provedbe NAPNAV-a u 2013. godini

Redni broj	Sustav navodnjavanja	Iznos
1.	Sustav navodnjavanja Mala šuma-Veliki vrt	250.500,00
2.	Sustav navodnjavanja Baranjsko brdo	136.250,00
3.	Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija	59.462,50
4.	Sustav navodnjavanja Karašica	77.183,50
5.	Sustav navodnjavanja Puškaš	140.975,00
6.	Sustav navodnjavanja Baranja	92.500,00
7.	Sustav navodnjavanja Dalj	241.779,00
	Ukupno	998.650,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 26. Provedba Plana navodnjavanja Osječko-baranjske županije, stanje na dan 18.ožujka 2014.

	ha	Izrađena dokumentacija	napomena	Projektantska vrijednost investicije	Planirana izgradnja početak	kraj	Korisnik
1. SN Baranja	5000	Idejni projekt, Studija utjecaja na okoliš, Studija izvodljivosti	u izradi je glavni projekt	10.000.000,00	2015.	2016.	Belje d.d.(3.200 ha) i privatni korisnici
2. SN Baranjsko brdo	368	Studija izvodljivosti Idejni projekt	u pripremi nabava za	8.000.000,00	2016.	2017.	Werkos d.o.o.
3. SN Budimci-Krndija	565	Idejno rješenje, Idejni projekt lokacijsku dozvolu	podnesen zahtjev za	12.900.000,00	2016.	2017.	Novocomerce d.o.o.
4. SN Dalj 1. faza	906	Idejno rješenje, Idejni projekt	podnesen zahtjev za lokacijsku dozvolu	38.700.000,00	2016.	2017.	Novi agrar d.o.o.
5. SN Dravski rit	1690	Predstudija izvodljivosti	u pripremi nabava za Idejni projekt	47.000.000,00	2017.	2018.	Belje d.d., Fermopromet d.o.o. i privatni korisnici
6. SN Karašica - revitalizacija vodotoka				27.000.000,00	2016.	2017.	
7. SN Karašica 1. faza podsustav Kapelna	1216	Koncepcijsko rješenje Idejni projekt	podnesen zahtjev za lokacijsku dozvolu	29.000.000,00	2016.	2017.	veliki i mali korisnici i poljoprivredne zadruge
8. SN Karašica 1. faza podsustav Miholjac-Viljevo	682	Koncepcijsko rješenje Idejni projekt	podnesen zahtjev za lokacijsku dozvolu	16.600.000,00	2016.	2017.	veliki i mali korisnici i poljoprivredne zadruge
9. SN Karašica 1. faza podsustav Kitišanci	1198	Koncepcijsko rješenje Idejni projekt	podnesen zahtjev za lokacijsku dozvolu	26.200.000,00	2017.	2018.	veliki i mali korisnici i poljoprivredne zadruge
10. SN Karašica 1. faza podsustav Miholjački Poreč	490		u izradi Idejni projekt	12.000.000,00	2017.	2018.	mali korisnici i poljoprivredne zadruge
11. SN Mala šuma - Veliki Vrt	78	Idejni projekt, Glavni projekt	podnesen zahtjev za građevinsku dozvolu	5.000.000,00	2015.	2016.	udruga malih korisnika
12. SN Poljoprivredni instituti Osijek	205	Idejni projekt Glavni projekt	Poljoprivrednom institutu oduzeto 40ha zemljišta, nužna Izmjena Idejnog i Glavnog projekta	6.000.000,00	2015	2016.	Poljoprivredni institut
13. SN Puškaš	925	Idejni projekt	u izradi Glavni projekt	5.000.000,00	2016.	2017.	Belje i PZ Bajmak
Ukupno Županija	13.233			243.400.000,00			

Izvor: Hrvatske vode, Jedinica za NAPNAV-a

10. SURADNJA SA ZNANSTVENIM INSTITUCIJAMA

10.1. Sufinanciranje razvojnih projekata u cilju unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Suvremeni razvitak poljoprivrede više nego ikada do sada temelji se na rezultatima znanstvenih istraživanja i njihovoj praktičnoj primjeni u uzgoju bilja i stoke. Hrvatska poljoprivreda se nalazi na prekretnici iz intenzivne poljoprivrede u poljoprivredu koja nužno predviđa znanost kao preduvjet, odnosno temelj donošenju razvojnih odluka.

Sustav znanstveno istraživačke djelatnosti u Osječko-baranjskoj županiji je organiziran preko programa trajne znanstveno istraživačke djelatnosti koju provodi Poljoprivredni institut Osijek, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Ekonomski fakultet i Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo u Osijeku. Ove visoko školske, odnosno znanstvene institucije provode temeljna te dio primjenjivih istraživanja, koja se financiraju iz državnog proračuna. Ostatak primjenjivih i razvojnih istraživanja putem ugovornih znanstvenih projekata financira se od strane lokalne zajednice ili privatnog sektora. Provodeći opću znanstveno istraživačku politiku u poljoprivredi u Proračunu Osječko-baranjske županije osiguravana su sredstva za sufinanciranje razvojnih projekata iz područja istraživanja tržišta i marketinga u poljoprivredi, istraživanja o preradi, skladištenju i čuvanju poljoprivrednih proizvoda, kao i znanstveni projekti vezani uz navodnjavanje, stočarsku proizvodnju, dugogodišnje nasade i ekološku proizvodnju.

U suradnji s Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom Osijek, Ekonomskim fakultetom u Osijeku i Poljoprivrednim institutom Osijek u razdoblju od 2003. do 2013. godine ukupno je sufinancirano 115 projekata u ukupnom iznosu od 3.435.000,00 kuna.

11. ZAKLJUČAK

Biljnu proizvodnju u 2013. godini obilježili su dobri klimatski uvjeti za razvoj poljoprivrednih kultura, prosječne temperature zraka i dovoljna količina oborina te su poljoprivredni proizvođači uz pravilnu agrotehniku u 2013. godini ostvarili dobre prinose većine kultura. Izuzetak je pšenica gdje je zbog velike količine oborina u svibnju (na području Osječko-baranjske županije palo više od 100 mililitara po četvornom metru), došlo do pojave bolesti na pšenici, a na nekim dijelovima pšenica je plegla, što je uzrokovalo smanjenje uroda. Prosječni prinos pšenice roda 2013. godine iznosio je 5,00 t/ha, a ukupno je u Osječko-baranjskoj županiji proizvedeno 300.000 tona pšenice. Proljetne kulture su imale dobre prinose, pa je tako prosječni prinos kukuruza iznosio 8,5 t/ha, a proizvedeno je 560.000 tona kukuruza. Također je uz prosječan prinos od 3,5 t/ha proizvedeno 42.000 tona suncokreta te uz prosječan prinos od 3,2 t/ha 32.000 tona soje.

Cijene svih poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini su bile znatno niže od cijena poljoprivrednih proizvoda u 2012. godini, tako da su poljoprivredni proizvođači unatoč boljim prinosima, ostvarili lošije financijske rezultate nego 2012. godine. Taj loš financijski rezultat poljoprivredne proizvodnje u 2013. godini, odrazio se na jesensku sjetvu u kojoj su proizvođači unatoč smanjenju cijene mineralnih gnojiva za 10 do 18 % u odnosu na cijene mineralnih gnojiva iz proljetne sjetve, koristili znatno manje mineralnih gnojiva od potreba usjeva za normalan rast i razvoj.

U 2013. godini zbog ekstremnih oborina koje su početkom mjeseca lipnja ove godine pale na području gornjeg dijela dunavskog sliva te uvjetovale nagli porast vodostaja cijelim tokom rijeke Dunav, a uslijed čega je došlo do visokog vodostaja rijeke Drave i poplava na dijelu područja Osječko-baranjske županije, Župan Osječko-baranjske županije na prijedlog Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda proglasio je na dijelu područja Osječko-baranjske županije elementarnu nepogodu poplavu. Elementarna nepogoda od poplave proglašena je na području

grada Osijeka te općina Bilje, Darda, Draž, Erdut, Kneževi Vinogradi i Petrijevci. Na području grada Belog Manastira te općina Bizovac i Petlovac proglašena je elementarna nepogoda tuča. Ukupno utvrđena šteta od elementarnih nepogoda iznosila je 54.842.114,54 kune.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o raspodjeli sredstava žurne pomoći za ublažavanje posljedica elementarne nepogode, općinama Bizovac, Petlovac, Čeminac, Bilje, Draž i Kneževi Vinogradi s područja Osječko-baranjske županije odobrena je žurna pomoć iz državnog proračuna za štete na poljoprivrednim nasadima, poljoprivrednom i građevinskom zemljištu te stambeno-građevinskim objektima u ukupnom iznosu od 3.236.323,00 kuna.

Radi unaprjeđenja poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije od 2004. godine pokrenuto je niz projekata kojima je bio cilj pomoći poljoprivrednim proizvođačima koji ulažu u biljnu proizvodnju, u navodnjavanje, u podizanje dugogodišnjih nasada, u proizvodnju mlijeka, jaja i mesa, kao i onima koji imaju druga ulaganja koja u konačnici predstavljaju ulaganja u razvoj i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje. Također, ulaganjem u istraživačke projekte Županija u suradnji sa znanstvenim i istraživačkim institucijama stvara uvjete za razvoj poljoprivredne proizvodnje na znanstvenim temeljima i rezultatima provedenih istraživanja. Cilj projekata Osječko-baranjske županije je podizanje poljoprivredne proizvodnje na viši stupanj, na jačanje konkurentnosti, kako bi domaći proizvođači bili u ravnopravnim odnosima s poljoprivrednim proizvođačima drugih zemalja Europske unije.

Republika Hrvatska ima veliki deficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednih proizvoda i iznimno mali broj poljoprivrednih proizvoda s kojima smo postigli samodostatnost što je jedan od temeljnih zahtjeva Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije. Budući da potencijali hrvatske poljoprivrede, koji se ogledaju u povoljnim agroklimatskim uvjetima, velikom broju najrazličitijih poljoprivrednih kultura i sorti, kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, proizvodima vrhunske kvalitete i tradicije, velikom broju autohtonih i izvornih proizvoda nisu iskorišteni u potpunosti, a obzirom da su ulaskom Republike Hrvatske u EU ostvareni preduvjeti stabilnog i predvidivog razvoja poljoprivrede i mogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda na veliko europsko tržište, treba učiniti sve da se korištenjem fondove EU u poljoprivredi i ruralnom razvoju situacija promjeni te da naši poljoprivredni proizvodi postanu konkurentni na zajedničkom europskom tržištu.

Prilog:

Uvoz i izvoz proizvoda biljne proizvodnje i prateće industrije u 2011., 2012. i 2013. godini

Proizvod	2011. godina			2012. godina			2013. godina		
	Uvoz u USD	Izvoz u USD	Razlika	Uvoz u USD	Izvoz u USD	Razlika	Uvoz u USD	Izvoz u USD	Razlika
UKUPNO POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA	2.591.833.682	1.560.126.031	-1.031.707.651	2.531.956.643	1.592.554.903	-939.401.740	2.699.972.061	1.498.656.853	-1.201.315.208
Drveće, lukovice, cvijeće	44.334.250	1.866.721	-42.467.529	43.795.138	1.767.289	-42.027.849	34.687.358	1.959.271	-32.728.087
Povrće, korijenje i gomolji za jelo	93.930.315	9.128.919	-84.801.396	94.102.214	12.183.510	-81.918.704	117.228.606	10.586.257	-106.642.349
Voće za jelo, kore dinja i agruma	148.604.730	27.912.198	-120.692.532	164.516.743	32.451.817	132.064.926	182.364.944	22.248.312	-160.116.632
Kava, čaj i začini	75.670.602	9.717.885	-65.952.717	81.553.513	10.014.968	-71.538.545	80.546.461	9.409.121	-71.137.340
Žitarice	43.740.814	82.876.072	39.135.258	42.544.014	156.206.834	113.662.820	52.602.665	146.113.213	93.510.548
Proizvodi mlinske ind., sklad, škrob	30.154.930	20.146.566	-10.008.364	28.763.833	23.870.576	-4.893.257	31.038.916	19.994.766	-11.044.150
Uljano sjemenje i plodovi, ljekovito bilje	39.861.815	81.811.104	41.949.289	40.954.067	85.184.896	44.230.829	51.693.361	95.345.464	43.652.103
Šelak, gume smole	6.114.334	119.021	-5.995.313	5.487.437	184.113	-5.303.324	5.812.558	81.690	-5.730.868
Biljni materijal za pletariju	525.222	49.006	-476.216	556.477	60.708	-495.769	583.270	59.166	-524.104
Biljne masti i ulja	97.047.196	31.301.203	-65.745.993	158.523.252	33.803.650	124.719.602	150.100.000	23.324.803	-126.775.197
Šećer i proizvodi od šećera	78.828.720	161.631.393	82.802.673	169.271.459	200.258.113	30.986.654	107.290.591	103.604.517	-3.686.074
Kakao i proizvodi od kakaa	111.950.505	54.720.754	-57.229.751	113.067.425	49.226.096	-63.841.329	135.258.820	58.369.777	-76.889.043
Proizvodi na bazi žitarica i škroba	191.637.614	94.714.941	-96.922.673	199.743.086	97.729.239	102.013.847	218.366.478	115.626.377	-102.740.101
Proizvodi od voća i povrća	100.097.803	34.357.981	-65.739.822	104.278.975	36.702.104	-67.576.871	107.321.697	29.215.071	-78.106.626
Proizvodi za hranu razni	171.330.738	148.758.214	-22.572.524	180.981.420	168.048.043	-12.933.377	191.691.132	191.886.183	195.051
Pića, alkohol i ocat	130.174.038	135.224.790	5.050.752	127.584.443	150.485.760	22.901.317	141.789.548	139.872.512	-1.917.036
Duhan i prerađeni nadomjesci duhanu	59.131.203	90.883.654	31.752.451	76.161.970	89.036.506	12.874.536	85.396.400	83.523.668	-1.872.732
Ukupna biljna proizvodnja i prateća industrija	1.423.134.829	985.220.422	-437.914.407	1.631.885.466	1.147.214.222	-484.671.244	1.693.772.805	1.051.220.168	-642.552.637

Izvor DSZ

Obrada: HGK – Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo